

ÅRLIG PLAN MOT DISKRIMINERING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING

Läsåret 2020/21

Godtagen av skolstyrelsen juli 2020

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	3
VÅR VISION - ATT VÄXA I TRYGGHET	3
ANSVAR OCH ARBETSORDNING	3
Giltighetstid	3
Ansvariga för planen	3
Elevernas delaktighet	4
Personalens delaktighet	4
Förankring av planen	4
LAGRUM	4
Skollagen	4
Diskrimineringslagen	5
Skolans läroplan	6
DISKRIMINERING	6
Kön	6
Könsidentitet eller könsuttryck	7
Funktionsnedsättning	7
Etnisk tillhörighet	8
Religion och annan trosuppfattning	8
Sexuell läggning	9
Ålder	9
UPPTÄCKA TRAKASSERIER OCH KRÄNKANDE BEHANDLING	9
Personal som elever och föräldrar kan vända sig till	10
NÄR ELEV KRÄNKES AV ANDRA ELEVER	10
NÄR ELEV KRÄNKES AV PERSONAL	10
VÅLD OCH HOT OM VÅLD	10
RUTINER FÖR UPPFÖLJNING	11
MOT DISKRIMINERING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING	11
Förebyggande arbete	12
Uppfångande arbete	14
Åtgärdande arbete	15
KÄLLFÖRTECKNING	16
BILAGA A -	17
BEGREPPSLISTA DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN	17
BILAGA B -	20
BEGREPPSDEFINITION RIKSFÖRBUNDET FÖR HOMOSEXUELLAS, BISEXUELLAS, TRANSPERSONERS OCH QUEERAS RÄTTIGHETER	20
BILAGA C -	28
DE SJU DISKRIMINERINGSGRUNDERNA PÅ LÄTTLÄST SVENSKA	28
BILAGA D -	30
KOMPISSAMTAL	30

FÖRORD

Svenska skolan i Berlin är en skola med åldersintegrerade klasser från förskoleklass till årskurs 6. Huvudspråket för undervisningen är svenska. Andra språk som förekommer i undervisningen är norska, tyska och engelska. Skolan bedriver undervisning mellan 08.30 - 14.30, måndag till fredag. Därefter erbjuds fritidsaktivitet mellan 14.30 - 17.00.

Undervisningen sker med ämneslärare, så att samtliga barn lär känna samtliga lärare och vice versa. Att känna sig trygg med skolans personal är en förutsättning för att våga träda fram när man upplever sig kränkt eller trakasserad.

Vi delar lokaler med Svenska Victoriaförsamlingen samt deras förskola. Denna plan är även delgiven.

En trygg miljö behövs för att alla barn ska kunna utvecklas efter till sin fulla potential utan att behöva träda tillbaka eller hålla låg profil utifrån rädsla. Därför uppmanar vi våra elever att våga pröva nya vägar, nya vänner, nya tankebanor, nya språk och nya perspektiv att se på sig själv.

Vår elevsammansättning är blandad ifråga om kön och könsidentitet, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, religion och ålder. Vi utgår även ifrån att den är blandad vad gäller sexuell läggning. Det är därför en av våra främsta uppgifter som skola att fånga upp och belysa vår mångfald utifrån att normkritiskt medvetandegöra de normer som råder i samhället i stort.

VÅR VISION - ATT VÄXA I TRYGGHET

Det är vår övertygelse att tryggheten är den grogrund som krävs för att barn ska kunna utvecklas optimalt och tordas ta för sig av de chanser och utmaningar som ges. Därför är det för oss på Svenska skolan i Berlin extra viktigt att förebygga, upptäcka och åtgärda all form av behandling som motverkar trygghet.

ANSVAR OCH ARBETSORDNING

Giltighetstid

Planen gäller läsåret 2020/21.

Ansvariga för planen

Huvudman och rektor har ansvaret för att planen upprättas, efterföljs samt utvärderas.

Elevernas delaktighet

I början av läsåret bedriver samtliga klasser på skolan ett värdegrundsarbete. Fortlöpande ställs frågor till eleverna hur skolan kan se till att alla elever trivs och vad trivsel betyder. Utöver fortlöpande diskussioner på mentorstiden, äger samtal rum på klassråd och elevråd, vilka äger rum ungefär var sjätte vecka.

Personalens delaktighet

Pedagogerna diskuterar och skriver tillsammans planen inför varje läsår. För att planen ska vara ett levande dokument genom hela läsåret är det viktigt att alla pedagoger är delaktiga i upprättandet av planen. Nyanställda, praktikanter och övrig personal som befinner sig i lokalerna får planen samt sätts in i arbetet kring innehållet.

Förankring av planen

Planen tas fram tillsammans med lärarna, godkänns av skolstyrelsen och delges föräldrar och elever. Planen finns på hemsidan och går igenom på höstterminens föräldramöte. Eleverna initierar det nya läsåret med en genomgång av planen, samt bearbetar den så att dess innehåll blir känt.

Eleverna görs delaktiga på klass- och elevråd. Vårdnadshavare informeras på föräldramöte på höstterminen. Planen finns att läsa på skolans hemsida. Elevvård är en stående punkt på pedagogernas arbetslagsmöten varje vecka.

Utvärdering av innevarande års plan

Utvärdering sker fortlöpande och i slutet av läsåret. Detta skrivs på separat dokument vilket bifogas som bilaga 2 i detta dokument.

LAGRUM

Skollagen

I skollagen kap. 6 står att inget barn eller elev får bli utsatt för kränkande behandling. Kränkande behandling definieras som ett uppträdande som kränker ett barn eller elevs värdighet och är det begrepp som används i lagen för kränkningar som inte har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Väldigt viktigt i lagen är att bedömningen av kränkningen ska utgå från den utsattes upplevelse, känner en elev sig kränkt är hen kränkt och då har skolan en skyldighet att agera.

Det råder nolltolerans mot kränkande behandling både mellan elever och från skolpersonal till elever och i skollagen står att det är huvudmannen som ansvarar för att skolan arbetar både målinriktat och förebyggande mot kränkande behandling av elever. Det är Skolinspektionen och Barn- och Elevombudet som granskar att förskola och skola lever upp till skollagen.

Personal i skolan har anmälningsplikt. Det innebär en skyldighet att en anställd på skolan ska meddela rektorn på skolan så snart man får veta att en elev upplever sig utsatt för kränkande behandling. Rektor ska i sin tur rapportera detta vidare till huvudmannen.

Skolan har också utredningsplikt. Den innebär att när rektor får kännedom om att en elev upplever sig utsatt så måste skolan ta reda på vad som hänt och varför det uppstått. Därefter ska skolan ta fram åtgärder så att kränkningarna upphör samt arbeta för att kränkningar inte uppkommer i framtiden.

Dessutom har skolan handlingsplikt. Den innebär att skolan är skyldiga att utifrån utredningen som gjorts ta fram åtgärder som gör att kränkningarna upphör både på kort och lång sikt.

Varje år ska skolan ta fram en plan mot kränkande behandling, i vilken det ska framgå hur skolan arbetar med att förhindra och förebygga att elever blir utsatta för kränkande behandling.

Om en elev upplever sig utsatt för kränkningar och skolan inte lever upp till lagens krav om anmälnings-, handlings- eller utredningsplikt kan man gå vidare och anmäla ärendet till Skolinspektionen eller Barn- och Elevombudet. Då kommer någon av myndigheterna att utreda ärendet och begära in dokumentation från skolan.

Diskrimineringslagen

I diskrimineringslagen står att skolans huvudman ska göra allt för att ingen elev ska bli utsatt för diskriminering eller trakasserier. Diskriminering är när en vuxen i skolan missgynnar eller behandlar en elev sämre än andra och det har samband med någon av diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning, religion eller annan trosuppfattning eller ålder.

Skolan är skyldig att arbeta målinriktat både förebyggande och främjande för alla elevers lika rättigheter och möjligheter. Sedan den 1 januari 2017 gäller skärpta regler i diskrimineringslagen om aktiva åtgärder i samband med samtliga diskrimineringsgrunder.

Verksamheter som omfattas av skollagen ska genomföra aktiva åtgärder enligt ett övergripande ramverk och måste ha både riktlinjer och rutiner för att förhindra trakasserier. Det tidigare kravet på en likabehandlingsplan har ersatts med ett allmänt krav om skriftlig dokumentation.

I skolan är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering eftersom det behöver finnas en uppenbar strukturell obalans i makt mellan den som diskriminerar och den som blir diskriminerad. Detta kan till exempel ske genom skolans regler och rutiner som missgynnar vissa elever. Elever kan inte diskriminera varandra.

Trakasserier är när någon blir kränkt utifrån någon av diskrimineringsgrunderna. Om skolan inte lever upp till lagens krav på främjande och förebyggande arbete kan du anmäla ärendet till Diskrimineringsombudsmannen.

Skolans läroplan

Det är inte bara skollagen och diskrimineringslagen som tydligt lyfter skolans ansvar och skyldighet att arbeta för nolltolerans mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier. I skolans läroplan för grundskolan, förskoleklassen, fritidshemmet 2011 (Lgr 11) framgår tydligt skolans uppdrag att främja förståelse för andra människor och individers förmåga till inlevelse. Ingen ska utsättas för diskriminering eller annan kränkande behandling i skolan. Sådana tendenser ska aktivt motverkas (Ur Lgr 11, kap. 1).

I läroplanerna står det att skolans uppdrag är att stärka elever i att ta ställning mot kränkningar genom att arbeta för att varje elev tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa människor (Lgr 11, kap. 2).

Kränkningar på nätet och näthat

I samtliga fall av kränkande behandling, diskriminering och trakasserier på internet har skolan skyldighet att utreda om kränkningarna har koppling till skolan. Detta gäller även om kränkningar skett på elevernas fritid.

DISKRIMINERING

För att en kränkande behandling ska kallas för diskriminering måste en eller flera av de sju diskrimineringsgrunderna vara uppfyllda.

Kön

Ingen får bli diskriminerad på grund av att personen är tjej eller kille.

Exempel på händelser som är diskriminering:

Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men mentorn tycker inte det är en bra idé och säger: Det är för hårt arbete för en tjej.

Exempel på händelser som är trakasserier:

Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen.

Könsidentitet eller könsuttryck

Ingen får bli diskriminerad för att hen inte identifierar sig som tjej eller kille.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering:

Kim är intergender. Intergender är en person som inte vill vara som en kille eller en tjej. Kim söker upp sin mentor för att tala om problem i familjen. Mentorn ifrågasätter Kims könsidentitet. Istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i skolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans.

Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där.

Funktionsnedsättning

En person får inte bli diskriminerad på grund av att hen har varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar i sin funktionsförmåga.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering:

Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden: ADHD-barn borde inte få gå i skolan!

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra elever i skolan ropar: Din pappa är ett jävla CP.

Etnisk tillhörighet

Ingen får bli diskriminerad på grund av sin nationalitet, sitt etniska ursprung eller sin hudfärg.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering:

En skola har många elever från andra länder. Skolan ger förtur åt svenska barn för att inte få en alltför likadan elevgrupp.

Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, eftersom svenska inte är hennes modersmål.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren lyssnar inte på honom och säger: Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa.

Religion och annan trosuppfattning

Ingen får bli diskriminerad på grund av sin religion eller sin trosuppfattning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering:

Läraren säger att Leila inte får bära huvudduk på lektionen eftersom huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck. Leila kan inte få sin utbildning.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Vincents familj är med i Pingstkyrkan. Han blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt.

Rebecka är judinna. En dag har någon ritat ett hakkors på hennes skåp.

Sexuell läggning

Ingen får bli diskriminerad för sin sexuella läggning, det vill säga för att hen är homosexuell, bisexuell eller heterosexuell.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering:

Skolan ordnar en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första dansen tillsammans.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne: äckliga lebb.

Det har gått bra i skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam. James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något.

Ålder

Ingen får bli diskriminerad för sin ålder.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

Malte är ett år yngre än sina klasskamrater och blir ofta retad för det.

Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i Agnes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om hennes gamla pappa. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall.

UPPTÄCKA TRAKASSERIER OCH KRÄNKANDE BEHANDLING

Till den pedagogiska vardagen hör att ta hand om mindre dispyter mellan elever. Oftast kan sådant hanteras direkt och osämjan mellan eleverna försvinner utan att någon efteråt bär på känslan att vara kränkt.

Men ibland försvinner inte känslan av att vara kränkt eller otrygg och det förekommer också värre incidenter, trakasserier eller våld. Bakom en incident kan exempelvis ligga en avsikt att nedvärdera någon eller att det pågår mobbning.

I Skolverkets Allmänna Råd beskrivs kränkande behandling som ”ett uppträdande som utan att ha samband med någon diskrimineringsgrund kränker ett barns eller en elevs värdighet.” Det kan vara svårt att avgöra vad som är ”vanliga vardagsdispyter” och vad som är kränkningar. Här måste all personal lita till sitt professionella omdöme. Alla måste också orka/våga gripa in och ställa obekväma frågor i klassrum och korridorer.

När en i personalen bevittnar eller får kännedom om en situation där en elev utsätts för någon form av kränkning har personalen en skyldighet att ingripa så att kränkningen omedelbart upphör. Förutom att stoppa kränkningen ska denne också se till att den utsatte såväl som den eller de som utfört kränkningen tas om hand. Skolledning, vårdnadshavare, Trygghetsgruppen och mentor ska informeras skyndsamt. Vid allvarigare händelser måste detta ske om möjligt samma dag. Rektor utser sedan personal eller en grupp som ska utreda kränkningen och vidta åtgärder. I första hand tilldelas Trygghetsgruppen detta uppdrag.

Personal som elever och föräldrar kan vända sig till

Elever och förälder kan vända sig till all personal på skolan som i sin tur kan bistå med att ärendet vidarebefordras till rektor och huvudman. Huvudman tar sedan ansvar för att utreda situationen. Det går också bra för både elever och föräldrar att vända sig till rektor direkt företrädesvis via e-post på info@svenskaskolan-berlin.de.

NÄR ELEV KRÄNKES AV ANDRA ELEVER

Om en elev utsätts för någon form av kränkande handling av annan elev följer vi nedanstående plan.

NÄR ELEV KRÄNKES AV PERSONAL

Om någon på skolan får information om eventuell kränkande behandling från personalen mot elev, ska detta anmälas till rektor, utan att rådfråga utpekad personal. I fall där rektor misstänks ha utfört kränkningen sker en direkt anmälan till huvudman, utan att varken informera lärare eller rektor. Huvudman ansvarar för att utreda anmälan. I fall där lärare anmäls för kränkning av undervisande elev, ska samtal ske med elev huruvida hen känner sig trygg med att bli undervisad av läraren. Om otrygghet skulle råda, tas läraren ur tjänst för aktuella lektioner där elev närvarar.

VÅLD OCH HOT OM VÅLD

Se krisplan. Se utdrag ur krisplan;

Om du upptäcker hot eller våld av något slag;

1. Försök att stoppa det med en bestämd tillsägelse
2. Begär hjälp om du inte kan stoppa slagsmålet eller en hotfull situation med muntlig tillsägelse.
3. Underrätta föräldrarna och be dem eventuellt att komma till skolan.
4. Vid skada, informera och ge förälder och elev information om försäkringsläget.
5. Informera elevens mentor/klassföreståndare om vad som hänt.
6. Vid hot och våld skall skolledningen kontaktas.
7. Rektor, mentor och arbetslag samarbetar kring skolans uppföljning och handlingsplan för de allvarigare hot-och våldssituationerna.
8. Varje incidentrapport som gjorts skall noteras i APT-protokoll.

RUTINER FÖR UPPFÖLJNING

Uppföljning innebär att man undersöker om åtgärderna utförts. Vidtagna åtgärder ska alltid följas upp inom tid som bedöms som rimlig. Ofta kan flera uppföljningar behövas. Utvärdering innebär att man undersöker vilken effekt åtgärderna haft för elevens skolsituation och om kränkningarna har upphört. I svårare och/eller längre pågående ärenden ska rektor alltid fortlöpande hållas informerad. I sådana ärenden ska skolledare alltid delta och det ska ske en fördjupad analys och diskussion kring kommande och vidtagna åtgärder. Eventuellt bör ytterligare kompetens, exempelvis skolpsykolog, inkallas. Uppföljningen/utvärderingen ska dokumenteras skriftligt.

Om kränkningarna har upphört avslutas utredningen. Om kränkningar inte har upphört måste man utreda varför. Arbetet fortsätter tills kränkningar har upphört. Central förvaltning kommer att följa upp kränkningar inom fyra veckor från det att anmälan inkommit för ärenden som rör personal-elev kränkningar samt upprepade kränkningar.

MOT DISKRIMINERING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING

Arbetet med planen mot diskriminering och kränkande behandling är tredelad. Den består av det förebyggande arbetet, det uppfångande arbetet och det åtgärdande arbetet. Tillsammans utgör dessa tre delar en garanti för att skolan snabbt kan instruera, sondera och reagera. Dessa tre

moment sker under kontinuerliga moment såsom under fortlöpande undervisning, men även strukturerade, enskilda punktinsatser.

Elever	Föräldrar	Personal
Mentorstid/Elevråd	Föräldraforum	Arbetslagsmöte
Klassråd	Föräldramöte	Månadsmöte
Husetmodellen	Föräldraenkät	Personalenkät
Elevenkät	Utvecklingssamtal	
Utvecklingssamtal		

Förebyggande arbete

Mål	Skolpersonalen kan möta elevernas frågor om utanförskap och diskriminering.
Åtgärd	Det faller aldrig på enskilda elever att behöva undervisa lärare eller andra elever i frågor som rör utanförskap eller någon tematisering av diskrimineringsgrunderna.
När	Under uppstartsveckan går diskrimineringsgrunderna igenom, material från RFSL och Friends.
Ansvarig	Rektor och samtliga pedagoger.

Mål	Inför varje läsårsstart ska det finnas en plan mot diskriminering och kränkande behandling.
Åtgärd	Rektor tillsammans med lärare tar fram en plan innan läsåret slut, som ska godkännas av skolstyrelsen. Planen gäller för kommande läsår.
När	Innan skolstart.
Ansvarig	Rektor.

Mål	Eleverna ska få ta ställning och lära sig motivera sitt ställningstagande.
-----	--

Åtgärd	Under de första två veckorna på läsåret bedrivs ett temaarbete i klasserna med värderingsövningar. Fortlöpande under läsåret ska rutinmässiga värderingsövningar äga rum.
När	Under den första veckan på läsåret (v. 34 och v. 35). En teater spelas upp för andra elever.
Ansvarig	Samtliga pedagoger.

Mål	Öppna möjligheter för eleverna att bryta könsmonster, könsmissiga grupperingar och könsstereotypa aktiviteter.
Åtgärd	Lärare och rastvakter delar in eleverna i icke könshomogena grupperingar, uppmuntrar elever att prova på olika könsspecifika aktiviteter samt är med i uppstyning av aktiviteterna på rasterna. Rastvakten tar fram olika aktiviteter som finns att välja på. Lunchrasten ska alltid ha en pedagogiskt ledd aktivitet. För att främja detta ökas närvaron av rastvakter till två personal varje rast.
När	Detta genomförs på varje lunchrast av rastvakten.
Ansvarig	Samtliga pedagoger.

Mål	Alla som har sin dagliga verksamhet i skolan ska känna till planen mot diskriminering och kränkande behandling.
Åtgärd	Planen läggs ut på hemsidan och kommuniceras muntligt till föräldrar på höstens första föräldramöte. Eleverna går igenom planen med sina mentorer vid läsårsstart. Eleverna får ta fram egna exempel på diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Följande exempel hängs upp på anslagstavlan i korridoren. Eleverna kommer gemensamt fram till vilka trivselregler som ska gälla under läsåret.
När	Inom de första två veckorna på läsåret (v. 34 och v. 35)
Ansvarig	Rektor och mentor.

Mål	Eleverna ska bli skolade i normmedvetenhet/normkritiskt förhållningssätt.
-----	---

Åtgärd	Lärarna ska medvetet belysa, genom val av högläsningböcker, litteratur, filmer och övrigt läromedel olika minoriteter, könsidentiteter, könsuttryck, funktionsnedsättningar, trosuppfattningar (även ateism) familjebilder, etniciteter, identiteter, sexualiteter.
När	Fortlöpande. Punkten tas upp på samtliga veckomöten.
Ansvarig	Samtliga pedagoger.

Uppfångande arbete

Mål	Eleverna ska skolas i den demokratiska värdegrunden och utifrån mognad vara med och påverka skoldagens utformning.
Åtgärd	Mentorerna ska hålla klassråd med eleverna. På klassrådet väljs representanter till elevrådet. Där tränas demokratiska principer. Minst var sjätte vecka träffar elevrådet rektor för att gemensamt gå igenom skolans utformning samt möjliga förbättringar.
När	Fortlöpande med intervaller på som mest sex veckor.
Ansvarig	Rektor och mentor.

Mål	Upptäcka elever som inte trivs i skolan.
Åtgärd	Rastvakten skriver in på veckans dagordning, under rubriken elevvård, på driven om någon elev uppfattas som utanför eller nedstämd. Detta tas upp på veckomöten. Samtlig frånvaro sammanställs och utvärderas. Om elev har mer än tio dagars sjukfrånvaro ska kontakt tas med hemmet för att utesluta att vantrivsel inte ligger till grund för frånvaron.
När	På veckomöten utvärderas kompisamtalen. Fortlöpande. Lärarna tar närvaro och skriver upp frånvaro i driven.
Ansvarig	Rektor och pedagoger.

Mål	Elever får med stöd av föräldrar möjlighet att framföra sin upplevda skolsituation.
Åtgärd	En gång per termin erbjuds samtliga elever ett utvecklingssamtal tillsammans med föräldrar och mentorer. Möjlighet att träffa samtliga undervisande lärare erbjuds. Utöver detta genomförs husetmodellen och elevenkäten.
När	Under utvecklingssamtalen på höst- och vårtermin. Husetmodellen och elevenkäten genomförs i oktober respektive mars.
Ansvarig	Rektor.

Mål	Upptäcka kränkande behandling i undervisning eller på raster.
Åtgärd	Lärare, rastvakter eller andra vuxna som ser, hör eller upplever att någon trakasseras eller kränks ska direkt meddela mentorer som meddelar hem och rektor. Ärendet lyfts på veckomötet och skrivs in i protokollet. Anmälan om kränkande behandling upprättas.
När	Direkt.
Ansvarig	Samtliga pedagoger.

Mål	Eleverna får anonymiserat möjlighet att uttrycka känslor som oro och otrygghet.
Åtgärd	Minst två tillfällen per läsår genomförs enkätundersökningar (se husetmodellen och trygghetsenkäten). Där får eleverna möjlighet att framföra hur de upplever den fysiska och psykiska skolmiljön.
När	Husetmodellen och elevenkäten genomförs i oktober och mars.
Ansvarig	Rektor.

Åtgärdande arbete

Mål	Elever ska få stöd och kännedom om hur man kan lösa konflikter.
Åtgärd	Tillsammans med mentor ska eleverna få genomföra kompassamtal (se bilaga) och därigenom hitta vägar för att kunna lösa enklare konflikter.

När	Fortlöpande.
Ansvarig	Mentor eller undervisande lärare.

Mål	Elever ska få hjälp och stöttning ut ur ett negativt beteende.
Åtgärd	När en elev kränkt eller trakasserat annan elev, och kränkningen eller trakasseriet inte låter sig med enkelhet avhjälpas, ska ett möte med mentor, vårdnadshavare och barn äga rum. Där ska man gemensamt finna orsak till händelsen och hitta lämpliga lösningar. Detta ska skriftligen dokumenteras.
När	När konflikten uppstår. Uppfångande frågor ställs från pedagog till elever, när dessa står uppradade för att gå in i klassrummet efter rast.
Ansvarig	Samtliga pedagoger.

Mål	Elever ska få hjälp att avbryta en kränkning eller ett trakasserier.
Åtgärd	Så fort en vuxen märker att en kränkning eller trakasserier sker ska den ingripa. Se handlingsplan ”Rutiner för att utreda och åtgärda när elev kränks av andra elever”.
När	Direkt.
Ansvarig	Samtliga pedagoger.

KÄLLFÖRTECKNING

DO, BEO och Skolinspektionens handledning

www.do.se

www.skolinspektionen.se/BEO

Husmodellen

www.do.se/sv/Material/Husmodellen---skolan/

Skolverkets allmänna råd och kommentarer

www.skolverket.se

Årstaskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling, 2017-18

Kompissamtal
Lars Edling
Ekelunds förlag AB.

Trans, kön och identitet - att arbeta inkluderande i fk-6
Edward Summanen och Tom Summanen
Natur och kultur 2017

BILAGA A - BEGREPPSLISTA DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN

Ableism

Nedsättande attityder mot personer med funktionsvariation.

Diskriminering

Att någon blir sämre behandlad än någon annan och behandlingen har samband med kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskrimineringen kan vara direkt, indirekt eller i form av trakasserier.

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt lagen en individs nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Alla människor har en eller flera etniska tillhörigheter. Alla kan därför bli utsatta för etnisk diskriminering – samer, romer, personer med svensk, somalisk, bosnisk etnisk tillhörighet och så vidare. Den etniska tillhörigheten bygger på självidentifikation. Det är alltså individen själv som definierar sin eller sina etniska tillhörigheter.

Feminism

Det finns många definitioner av feminism men en allmän definition är strävande efter jämställdhet mellan kvinnor och män.

Funktionsvariation

I diskrimineringslagen står att diskriminering som har samband med funktionshinder är förbjuden. Med det menas enligt lagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en människas funktionsförmåga. De kan bero på skador eller sjukdomar, som fanns vid födseln, har uppstått senare eller förväntas uppstå. Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppet funktionsnedsättning. Funktionsnedsättning beskriver nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Det är alltså något som en

person har, inte något som en person är. Diskrimineringsombudsmannen anser att ett funktionshinder snarare är något som uppstår i en miljö som ställer upp hinder för personer med funktionsnedsättning. Funktionsnedsättning kan märkas mer eller mindre i olika situationer som till exempel allergier, dyslexi, hörsel och synskador med mera. Andra kan förväntas bli ett hinder i samhället i framtiden som till exempel HIV, cancer eller Multipel Skleros (MS). Graden av funktionsnedsättning har ingen betydelse. Du är alltså även skyddad av lagen även om du har en mindre omfattande funktionsnedsättning.

Genus

Genus är det tänkta sociala könet som skapas av handlingar och föreställningar om kvinnlighet och manlighet i samhället. Genus har alltså inget att göra med det biologiska könet.

Hbtq

Samlingsbegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner och queerpå personer.

Heteronormen

Föreställningen att alla är heterosexuella och att detta är det självklara och önskvärda sättet att leva. En av utgångspunkterna är förväntningar om kvinnlighet och manlighet som varandras motsatser och komplement. Heteronormativitet handlar om makt. Den som tillhör den heterosexuella normen har privilegiet att vara något mer än sin sexuella läggning och har även makten att bedöma vad som är annorlunda och icke önskvärt. De som överskrider gränser för heterosexualitet uppfattas som avvikande.

Homofobi

En uppfattning (hos en individ, en grupp eller ett samhälle) som ger uttryck för en starkt negativ syn på homosexualitet eller på homo- och bisexuella människor.

Intersektionalitet

Teorier om hur olika maktstrukturer samverkar och förstärker varandra, till exempel kön och etnicitet.

Jämställdhet

Jämställdhet betyder att kvinnor och män har samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden.

Kvotering

Kvotering innebär att en andel av platserna på till exempel en arbetsplats, en beslutande församling eller en utbildning, reserveras för en speciell grupp. Det kan vara till exempel kvinnor eller personer med annan etnicitet än svensk. Kvotering är inte tillåtet i Sverige.

Könsidentitet eller könsuttryck

I diskrimineringslagen står att diskriminering som har samband med könsöverskridande identitet eller uttryck är förbjuden. Med det menas personer med en könsidentitet eller ett könsuttryck som hela tiden eller periodvis skiljer sig från könsnormen, exempelvis transvestiter eller intersexuella. Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck. Alla människor har könsidentitet och könsuttryck, inte bara transpersoner. Med könsidentitet eller könsuttryck menar Diskrimineringsombudsmannen en persons identitet eller uttryck i form av kläder, kroppsspråk, beteende eller annat liknande förhållande med avseende på kön.

Positiv särbehandling

Med positiv särbehandling menas att exempelvis en arbetsgivare vid lika eller likartade meriter i en rekrytering kan välja en person av underrepresenterat kön. Det är ett sätt att främja lika rättigheter och motverka diskriminering. I Sverige är positiv särbehandling tillåten bara när det gäller kön.

Rasism

Ursprungligen ett ord som beskriver uppdelningen av människor i ett rassystem där vissa raser biologiskt är underställda andra. Idag pratar man mer om kulturrasism – föreställningen om att kulturer är absoluta, oföränderliga och definierar individens egenskaper.

Religion och annan trosuppfattning

"Annan trosuppfattning" innebär något annat än "religion" men är begränsat till en åskådning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning. Det gäller inte etiska, filosofiska eller politiska värderingar/åskådningar. Åskådningar som buddism, ateism och agnosticism är jämförbara med religion och omfattas av begreppet annan trosuppfattning.

Tillgänglighet

För att personer med funktionshinder ska kunna delta på lika villkor i samhället är det viktigt att det görs tillgängligt. Det innebär att bland annat information, lokaler och verksamheter anpassas så att alla kan ta del av dem, oavsett om man har en funktionsnedsättning eller inte.

Transpersoner

Transpersoner är ett paraplybegrepp som används om människor som på olika sätt bryter mot tvåkönsnormen och samhällets föreställningar om hur kvinnor och män och flickor och pojkar förväntas vara, se ut och bete sig. De som omfattas av skyddet kan till exempel vara transvestiter, intersexuella (personer som fötts med oklar könstillhörighet) eller inter- och transgenderpersoner (personer som definierar sig bortom kön eller utanför de traditionella könsidentiteterna).

Transsexuell

Att uppleva sig tillhöra ett annat kön än det juridiska kön som tilldelades vid födseln och ha en vilja att förändra kroppen helt eller delvis med exempelvis kirurgi eller hormonbehandling för att korrigera sitt kön.

Transsexualism är en medicinsk diagnos som för vissa personer innebär ett övergångsstadium tills könsbekräftande kirurgi är genomförd. Andra fortsätter att definiera sig som transsexuella eller före detta transsexuella även efter korrigering. Transsexuella eller personer med en transsexuell bakgrund omfattas av skyddet mot diskriminering som har samband kön.

Sexuell läggning

Homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Ålder

Definition enligt diskrimineringslagen: uppnådd levnadslängd.

Ålderism

Stereotypa föreställningar eller diskriminering som utgår från en individs ålder.

BILAGA B - BEGREPPSDEFINITION RIKSFÖRBUNDET FÖR HOMOSEXUELLAS, BISEXUELLAS, TRANSPERSONERS OCH QUEERAS RÄTTIGHETER

Asexuell

Asexuell kan användas av och för som identifierar sig med begreppet på olika sätt. Vanligast är att asexuell används för att beskriva en person som aldrig eller under en period inte känner sexuell attraktion, inte har någon sexlust eller inte önskar inkludera andra fysiskt i sin sexuella praktik. Det kan också användas som ett paraplybegrepp och då inbegripa exempel som "demisexuell" – att bara känna sexuell attraktion till en annan person efter att ett djupt emotionellt band har uppstått, eller "autosexuell" – att bara vilja ha sex med sig själv. Begreppet används olika av olika personer.

Bisexuell

En person som har förmågan att bli kär i eller attraherad av människor oavsett kön kan kalla sig bisexuell.

Bög

En person som oftast identifierar sig som kille/man och har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av killar/män.

Cisperson

En person som identifierar sig med det vid födseln tilldelade könet. Cis är latin för "på samma sida".

Cisnormativitet

Antagandet att alla människor identifierar sig som det kön som har tillskrivits dem vid födseln och lever efter det könets sociala normer (kvinnligt/manligt).

Dragking/dragqueen

En person som använder sig av sociala attribut och symboler för att tänja på gränserna mellan manligt och kvinnligt. Ofta i syfte att underhålla eller för att på ett lekfullt sätt uttrycka en del av sin identitet.

Flata

En person som oftast identifierar sig som tjej/kvinna och som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av andra tjejer/kvinnor. Används ofta synonymt med lesbisk.

FTM/MTF

Förkortning för engelskans Female to Male = kvinna till man och Male to Female = man till kvinna. Ett sätt att beskriva den transition som en del transpersoner genomgår eller genomgått för att olika delar av könet (kropp, juridik och könsuttryck) ska stämma överens personens könsidentitet.

Funktionsmaktsordningen

En struktur som värderar människor utifrån deras funktionsförmåga. Ju högre funktionsförmåga, eller funktionalitet, en person har desto högre status och mer makt får personen, medan personer som har olika funktionsnedsättningar utestängs eller osynliggörs. Funktionsmaktordningen gör att vissa typer av kroppar och funktionsnedsättningar kategoriseras som avvikande, då normen är en fullt fungerande kropp. I verkligheten har alla kroppar varierande former av funktionalitet. Därför pratar man ibland om normbrytande funktionsvariationer eller normbrytande funktionalitet istället för funktionsnedsättningar. En kropps funktionalitet kan också variera

under en livstid. För att skjuta fokus från den som bryter mot normen till att kritisera den exkluderande strukturen pratar man ofta om *tillgänglighet*. Att prata om tillgänglighet istället för funktionshinder gör att det blir lättare att synliggöra vilka problem som finns i en viss miljö som hindrar personer från att vistas där eller delta aktivt, snarare än att se det som att problemet finns hos individer.

Funktionsvariation

En nedsatt funktionsförmåga i relation till vad som uppfattas som normen. Det kan handla om psykisk, kognitiv eller fysisk funktionsnedsättning.

Genderqueer (GQ)

En person som identifierar sig som mellan eller bortom könskategorierna kvinna och man kan kalla sig genderqueer. Genderqueer kan användas synonymt med ickebinär och intergender.

Hbtq

Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner och personer med queera uttryck och identiteter. H:et och b:et handlar om sexuell läggning, alltså vem man har förmågan att bli kär i eller attraherad av. T:et handlar om hur man definierar och uttrycker sitt kön. Queer kan röra både sexuell läggning, könsidentitet, relationer och sexuell praktik men kan också vara ett uttryck för ett kritiskt förhållningssätt till rådande normer. Första gången som förkortningen hbt förkom i tryck var i RFSL:s tidning KomUt år 2000. Syftet var att bredda tidigare använda uttryck som homo, bög och gay.

Hen/den

Könsneutrala pronomen som främst används om personer som varken identifierar sig som kvinnor eller män utan till exempel är intergender, genderqueer, ickebinära. Hen och den används också i situationer då en persons könstillhörighet är okänd.

Heteronormativitet

Det system av normer som påverkar vår förståelse av kön och sexualitet. Enligt heteronormen är människor antingen tjej/kvinna eller kille/man och ingenting annat. Tjejer/kvinnor förväntas vara feminina och killar/män förväntas vara maskulina. Alla förväntas vara heterosexuella. Alla påverkas av normerna, oavsett om man följer dem eller inte. Att följa eller passera inom normen ger ekonomiska, politiska och sociala fördelar. Att bryta mot heteronormen kan resultera i bestraffning i form av allt från tystnad till våld.

Heterosexuell

En person som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av någon av ett annat kön än det egna.

Homofobi

En ideologi, uppfattning eller värdering som ger uttryck för en starkt negativ syn på homosexualitet eller homo- och bisexuella. Homofobin överlappar ofta med transfobin.

Homosexuell

En person som har förmågan att bli kär i och/eller attraherad av någon av samma kön.

Ickebinär

En person som identifierar sig som mellan, bortom eller med båda könskategorierna kvinna/man kan kalla sig ickebinär. Ibland används ickebinär som ett paraplybegrepp för olika könsidentiteter som inte följer tvåkönsnormen, till exempel intergender eller genderqueer. Ickebinär betyder inte samma sak för alla som definierar sig som det. En del känner sig som både tjej och kille. Andra känner att de befinner sig mellan de kategorierna. Många ickebinära identifierar sig inte med något kön alls. En del ickebinära vill förändra kroppen med hormoner och/eller kirurgi.

Intergender

En person som identifierar sig som mellan eller bortom könskategorierna kvinna och man kan kalla sig intergender. Intergender kan användas synonymt med ickebinär och genderqueer.

Intersektionalitet

Ett perspektiv som används för att studera hur olika maktordningar hänger ihop med varandra och hur olika identiteter skapas som resultat av exempelvis religiositet, kön, sexualitet, klass och ålder. Hur de olika aspekterna hänger samman ser olika ut beroende på person, grupp och sammanhang.

Intersex/intersexualism

Ett antal olika tillstånd och diagnoser samlas under detta begrepp. Kortfattat en person med ett medfött tillstånd i vilket könskromosomerna, könskörtlarna (testiklar eller äggstockar) eller könsorganens utveckling är atypisk. "Inter" betyder "mellan" på latin och "sexus" betyder "kön". Intersexuell betyder således "mellan könen". Det går att vara intersex och man, kvinna eller något annat. Intersex säger inte någonting om en persons sexuella läggning. En person som inte är intersex kallas för dyadisk.

Kön

Begreppet kön är ett system som i de flesta sammanhang används för att särskilja människor genom att dela in dem i grupperna kvinnor och män. Kön är dock mycket mer komplext än så. Kön kan brytas ned i fyra olika delar:

- Kropp. Definieras utifrån inre och yttre könsorgan, könskromosomer och hormonnivåer. Rent kroppsligt finns det inte bara två kön utan kan ses som en skala.
- Juridiskt kön. Det kön som står registrerat i folkbokföringen, i pass eller legitimation. Juridiskt kön framgår i Sverige också av näst sista siffran i personnumret. Alla barn som föds i Sverige tilldelas ett av två juridiska kön, baserat på om barnet har snopp eller snippa.
- Könsidentitet. En persons självupplevda kön, det vill säga det kön man känner sig som (kvinna, intergender, genderqueer, ickebinär, man med mera).
- Könsuttryck. Hur en person uttrycker sitt kön genom attribut till exempel kläder, kroppsspråk, frisyra, röst med mera.

Könsbekräftande behandling

Den numera etablerade termen för det som tidigare benämndes som "könsbyte" eller "könskorrigering". För att få rätt till könsbekräftande vård i Sverige idag krävs en könsdysfori-diagnos. Denna ställs av psykiater vid någon av landets mottagningar som tillhandahåller könsidentitetsutredning.

Könsdysfori

Könsdysfori kan beskrivas som en stark och ihållande känsla av att vara tilldelad fel kön. Ofta är denna känsla förknippad med ett psykiskt lidande och kan medföra en nedsatt förmåga att fungera i vardagen. Personer med könsdysfori kan därför få tillgång till könsbekräftande vård och behandling.

Lesbisk

En person som oftast identifierar sig som tjej eller kvinna och som har förmåga att bli kär i och/eller attraherad andra tjejer/kvinnor.

Normmedvetenhet/normkritiskt förhållningssätt

En pedagogisk metod för att skapa mer jämlikhet i samhället. Det handlar om att flytta fokus från individer och det som anses bryta mot normer till att titta på strukturer och ifrågasätta det som anses vara " normalt ". När man arbetar normkritiskt brukar man gå igenom tre steg:

- Synliggöra och ifrågasätta normer
- Synliggöra fördelar för den som följer normen
- Granska egen position

Monoamorös/Monogam

En person som har sexuella och/eller emotionella relationer med en person i taget kan kalla sig monoamorös eller monogam.

MTF/FTM

Förkortning för engelskans Male to Female = man till kvinna och Female to Male = kvinna till man. Ett sätt att beskriva den process som många transpersoner genomgår eller genomgått för att alla olika delar av könet (juridiskt, biologiskt och könsuttryck) ska bekräfta personens könsidentitet.

Pansexuell

Förmågan att attraheras sexuellt av personer oavsett kön. Ordet *pan* antyder att det finns ett spektrum av kön och inte bara två som ordet *bi* i bisexuell kan anses antyda. Vissa föredrar därför pansexuell som begrepp för att signalera att en ser sin sexuella läggning som bortom tvåkönsnormen.

Polyamorös/Polygam

Att ha sexuella och/eller emotionella relationer med fler än en person i taget. En person som väljer att ha sexuella och/eller emotionella relationer med fler än en i taget kan sägas vara polyamorös. Motsatsen till monoamorös/monogam.

Pronomen

Hon, han, hen och den – det en person vill bli kallad när någon pratar om den i tredje person (t ex hen är snäll, jag tycker om hen). Pronomen kan hänga ihop med en persons kön/könsidentitet, men behöver inte göra det. Det går inte att se på en person vilket pronomen den har. Om man är osäker på en persons pronomen kan man fråga i ett enskilt samtal ("Vilket pronomen har du/ Vilket pronomen vill du att jag använder om dig?"). En del föredrar att bli omnämnda med förnamn i stället för med pronomen. Hen och den används ibland också i situationer då en persons könstillhörighet är okänd.

Queer

Queer kan innebära olika saker. Begreppet grundar sig i kritik mot idéer om normalitet i fråga om kön och sexualitet och hur vi placeras i olika kategorier som alla tar utgångspunkt i heterosexualitet och könsbinaritet som norm. Med andra ord ett ifrågasättande av dominerande idéer om hur människor ska leva i sexuella relationer och andra relationer, hur vi ska bilda familj, hur vi ska uttrycka kön osv.

Det finns queerteori inom den akademiska världen, queeraktivism med folk som vill organisera sig för att förändra rådande normer och strukturer, och personer som kallar sig själva queer. Queer som identitet kan innebära en önskan att inte behöva definiera sitt kön eller sin sexuella läggning, medan en del använder queer som ett sätt att beskriva sin könsidentitet eller sin sexualitet.

Rasifiering

En process som legitimerar personer utifrån en privilegierad position tillskriva andra vissa egenskaper, erfarenheter, åsikter eller kulturella attribut baserat på antaganden om deras hudfärg, etnicitet och religion, vilket medför exkludering och ojämlikhet.

Sexuell läggning

Sexuell läggning handlar om vem en person blir attraherad av eller kär i. Enligt svensk diskrimineringslag finns det tre olika sexuella läggningar: Heterosexuell, bisexuell och homosexuell. I praktiken använder dock personer fler ord än just homo, hetero och bi för att beskriva sin sexualitet.

Transfobi

En ideologi, uppfattning eller värdering som ger uttryck för en starkt negativ syn på transpersoner eller personer vars könsuttryck bryter mot normen. Transfobi överlappar ofta homofobi.

Transperson

En transperson är en person som inte alls eller delvis inte identifierar sig med det kön en har fått tilldelat vid födseln. Att vara transperson kan också innebära att en inte följer rådande normer för hur en person med ett visst juridiskt kön ska vara, förutsatt att personen själv identifierar sig som transperson. Ordet *trans* är latin för "överskridande". Transperson är ett paraplybegrepp med många undergrupper och det går att vara transperson på många olika sätt. Begreppet rör könsidentitet och könsuttryck och har ingenting med sexuell läggning att göra.

Transsexuell

Transsexuell, eller transsexualism, är en medicinsk diagnos som i Sverige idag är en förutsättning för att få tillgång till nytt juridiskt kön och underlivskirurgi. En person kan bara få diagnosen transsexuell under eget medgivande. Utöver tillgång till underlivskirurgi och nytt juridiskt kön får

personer tillgång till andra delar av den könsbekräftande vården så som exempelvis hormonbehandling, överkroppskirurgi och röstträning. Denna process för att förändra kroppen brukar kallas *transition*. Att vara transsexuell har inget med en persons sexuella läggning att göra. Som transsexuell kan en vara hetero-, bi-, pan-, homo, asexuell eller något annat.

Transvestit

En person som klär sig i eller använder sig av andra attribut som traditionellt används av män respektive kvinnor. Transvestit är precis som andra begrepp en fråga om egendefinition. Alla människor som bryter mot exempelvis klädnormer kring kön är därmed inte transvestiter.

Tvåkönsnormen/könsbinaritet

Den norm i samhället som säger att alla människor tillhör ett av två befintliga kön, baserat på förmodad reproduktiv förmåga (anatomiskt), att denna tillhörighet medför vissa egenskaper som är fundamentalt olika, samt att de två könen förhåller sig på vissa sätt till varandra. Normen får oss med andra ord att dela upp mänskligheten i två grupper och förutsätter att skillnaden mellan grupperna är större än skillnaden mellan individer inom grupperna. Tvåkönsnormen genomsyrar vårt tankesätt och alla sociala institutioner och funktioner i samhället.

Tvåsamhetsnormen

En norm som medför att det ses som positivt, eftersträvanvärt och normalt att ha eller vilja ha enbart en kärlekspartner och att denna relation prioriteras över andra relationer, t ex vänskapsrelationer, och förtjänar en särskild status både i privatlivet men även i förhållande till samhällsinstitutioner och funktioner.

Tvåsamhetsnormen präglar exempelvis hur vi förväntas bilda familj (två föräldrar som lever i en kärnfamilj), hur vi förväntas organisera vår privatekonomi och hushåll, vem som har tillträde till besök och information om vi blir allvarligt sjuka osv. Tvåsamhetsnormen utgår ifrån äktenskapets struktur, men återskapas även parrelationen, som förväntas fungera ungefär som ett äktenskap.

Vithet/Vithetsnormen

En struktur i samhället som innebär att det att vara vit medför fördelar socialt, ekonomiskt och politiskt, vilket påverkar vem som har och inte har makt. Vithetsnormen går hand i hand med rasism och rasifiering. Vithetsnormen existerar globalt och härstammar från kolonialismen, vilket innebär att vithet eller att vara ljushyad är en statusmarkör, även i länder där vita som etnisk grupp är en liten minoritet

BILAGA C - DE SJU DISKRIMINERINGSGRUNDERNA PÅ LÄTTLÄST SVENSKA

Diskriminering är förbjudet om det beror på

1. Kön
2. Könsoverskridande identitet eller uttryck
3. Etnisk tillhörighet
4. Religion eller annan trosuppfattning
5. Funktionsvariation
6. Sexuell läggning
7. Ålder.

Dessa sju saker är våra diskrimineringsgrunder. Nu ska vi förklara vad de betyder.

1. Kön

Kvinnor, män och transsexuella kan bli diskriminerade på grund av kön. En person som är transsexuell kan vara någon som vill ändra kön eller som har ändrat kön. Det är förbjudet att diskriminera någon på grund av kön.

2. Könsoverskridande identitet eller uttryck

Min identitet är min bild av mig själv. Jag som skriver den här texten är kvinna. Den som inte känner sig som kvinna och inte heller känner sig som en man har en identitet som är könsoverskridande. DO använder ordet könsidentitet. En transperson har en könsidentitet som överbrygger de vanliga gränserna. Det är förbjudet att diskriminera en transperson. En man som klär sig som en kvinna ska inte behandlas annorlunda. En kvinna som klär sig som en man ska inte heller behandlas annorlunda. Det kan vara diskriminering.

3. Etnisk tillhörighet

Jordklotet är fullt av människor. Vi kommer från olika länder, olika nationer. Vi har olika nationaliteter till exempel finländare, svenskar och polacker. Alla människor har olika hudfärg. Vi kommer från olika kulturer. Vi kan tillhöra olika folk och bo i samma land. Det kan kallas att vi

har olika etniska bakgrunder. I lagen kallas det för etnisk tillhörighet. Till exempel har samer sin etniska tillhörighet och romer har sin etniska tillhörighet

Alla människor har en eller flera etniska tillhörigheter. En människa kan till exempel vara både same och svensk. En annan människa har sin etniska bakgrund i Afrika, men är född i Sverige. Alla människor har en eller flera etniska tillhörigheter. Alla människor kan därför bli utsatta för etnisk diskriminering. Om du behandlar en människa annorlunda för att du tycker att hon är annorlunda kan det vara diskriminering. Det är förbjudet att diskriminera någon på grund av etnisk tillhörighet.

4. Religion eller annan trosuppfattning

Det är förbjudet att diskriminera på grund av religion eller tro. Kristendom och islam är exempel på religioner. En annan trosuppfattning kan vara ateism. Den som är ateist tror inte på någon Gud alls.

5. Funktionsnedsättning

En människa kan ha en funktionsnedsättning. Nedsatt syn eller nedsatt hörsel är exempel på det. Den som har en allergi mot jordnötter eller har svårt att gå har också en funktionsnedsättning. Ibland gör det saker krångligare. Ibland spelar det ingen roll om man är allergisk mot jordnötter eller inte. Det beror på var man är och hur miljön där ser ut.

Det går inte att se alla funktionsnedsättningar. Några är osynliga. Du kan inte se att en person har problem inne i magen. Det kan till exempel vara problem med mage och tarmar eller oro och ångest.

Du kan heller inte se om någon behöver extra hjälp för att kunna förstå, koncentrera sig eller sitta still. En lättläst text är nödvändig för några, men kan vara bra för alla. Om du bryter benet och därför åker rullstol en månad räknas inte det som funktionsnedsättning enligt diskrimineringslagen. Lagen kräver längre tid för funktionsnedsättningen.

6. Sexuell läggning

Med sexuell läggning menas om en människa blir kär i män, kvinnor eller både män och kvinnor. Den som blir kär i en person av samma kön kallas homosexuell. Den som blir kär i en person av motsatt kön kallas heterosexuell. Den som blir kär i både män och kvinnor kallas bisexuell. Du får inte behandla en människa annorlunda på grund av vem hon blir kär i. Det är diskriminering.

7. Ålder

Ålder berättar hur gammal en människa är, hur många födelsedagar man haft. Du får inte behandla en människa annorlunda på grund av hennes ålder. Det kan vara diskriminering.

BILAGA D - KOMPISSAMTAL

Kompissamtal är kommunikation istället för konflikt, mobbning och tystnad - en social emotionell träning.

Med kompissamtalen läggs en grund för livet. Eleverna lär sig hur man sätter gränser och hur man blir tydlig med sitt språk så att andra begriper när man blir ledsen. Barnet lär sig lyssna på andra.

Barn och ungdomar behöver skaffa sig en social kompetens och för den är skolan en viktig arena. Då förmågan att skapa goda kamratkontakter är viktigt för framtiden blir därför känslomässig träning en central uppgift för skolan.

Kompissamtalets innebörd:

- Ger eleverna en modell för att lösa konflikter med ord.
- Förebygger mobbning.
- Ger övning i att tala inför publik och att använda ett tydligt kroppsspråk.
- Ger övning i empati.
- Ger övning i att lyssna.
- Tydliggör elevernas roller i det sociala samspelet.
- Det positiva i att ta ansvar för en negativ handling förstärks och betonas.
- Handlar inte om kunskapsförmedling. Eleverna deltar i en process och skapar sig själva en känslomässig medvetenhet. Den är omöjlig att läsa sig till.

Kompissamtal på Svenska skolan i Berlin genomförs med s k trafikljusmodell. Om man har kommit till gult ljus backar man inte till grönt - långsiktigt lär sig eleverna att ta chansen när den ges.

Grundläggande ingrediens: Positiv varm stämning: "Det var duktigt av dig att stå för detta!"

Atmosfär av lyssnande

Genom att lyssna på eleverna försöker de lära dem att visa respekt och lyssna på varandra. Träning av kroppsspråket, speciellt när det gäller att säga ifrån.

Klassen är en viktig funktion:

Lyssnar när en konflikt reds ut.

När man är upprörd tänker man inte lika bra som när man är lugn.

Kommer på lösningar.

Visar sina kamrater respekt genom att lyssna på dem.

Läraren delar med sig av glädje, sorg, ilska, känslor som rör arbetet.

Ibland följer läraren upp kompissamtalen med enskilda samtal med frågor som:

Hur har du det under kompissamtalet?

Är det något du inte vågat berätta?

Mycket viktigt med beröm och positiv feedback för den som tar ansvar för en negativ handling och förstår vad som gjorde den andra ledsen.

Hur vet du som lärare att samtalen är på rätt väg?

- Ditt mål är att låta barnen mötas i sin konflikt och hjälpa dem reda ut den.
- Du tar inte ställning för den ena eller den andra eleven.
- Du värderar inte elevens handlingar.
- Du undviker att moralisera.
- Du ser till att eleverna inte skvallrar.
- Du delar ofta ut beröm, inte minst till den elev som tagit ansvar för en negativ handling.
- Eleverna tycker att kompissamtalen är viktiga.
- Föräldrarna är positiva.